

L a n d b o f l i d,
paaskjønnet af Landhuusholdningssekskabet.

(Fremstillet i nedenanførte til Selskabet indkomne Beretninger).

1.

Til

det høitærede Landhuush. Selskab.

Undertegnede tillade sig at henlede det høitærede Landhuusholdningssekskabs Opmærksomhed paa en Mand i vor Egn, der efter vor bedste Overbeviisning har gjort sig fortjent til en af de opmuntrende Belønninger, som Selskabet aarlig pleier at uddele for derved at fremme Agerdyrknings=Flid og Driftighed i den danske Bondestand.

Jens Sørensen Allermann paa Skindberg Mark (Norre Herred i Randers Amt) kjøbte i Aaret 1847 omtrent 60 Tdr. Land, der staae for 13 Skpr. 3 Fdkr. Hartkorn, til den her paa Eggen høie Priis af 2600 Rbd. Kun noget over 18 Tdr. Land var opdyrket, det Dvrige laae udyrket i Kjør og Lyng, Morads, Ellekrat og Baffer; ingen Bygninger havde til Eiendommen, og hans Standsfæller i Eggen meente alle, at det ikke vilde være ham muligt at bestaae ved Eiendommen, eller bringe den ved de ringe Midler, han kunde raade over, i en saadan Drift, at den blot nogenlunde kunde betale sig. Imidlertid har han i den korte Tid af 4 Aar, han har besiddet Eiend-

dommen, opført gode og solide Bygninger paa den, har opdyrket al Jorden paa c. 2 Tdr. Land nær, har merglet alt hvad der er taget ind, saa at han nu har en god Avl og har kunnet forege Holdet af større Kreaturer fra 4, til hvilke han den første Vinter maatte kjøbe Fourage, til 10 foruden 4 Heste; og derhos har han endog anlagt et Teglværk og et Kalkbrænderi paa Eiendommen. Og da han har sat hvad han eiede af Penge paa Indkjøbet af Jorden, Besætning og Materialier til Bygningerne, da han har havt 1500 Rbd. i Eiendommen at forrente om Aaret, da han vel er bleven behandlet med billig Lempelighed af Sælgeren med Hensyn til Forrentning og Udbetaling, men saa igjen har havt de under Krigen foregede Byrder at bære, skyldes hvad han har udrettet næsten udelukkende en stor Flid, forstandig Driftighed og usfortrøden Udholdenhed, men især et Mod til ikke at slye Vansteligheder og Hindringer, som kun yderst sjelden findes hos vor Bondestand. Han begyndte saaledes at drive Jorden med to Stude og den simple Arbeidskraft, som dermed lod sig forbinde, anvendende derhos meget Spade og Haffe, og efter at have stadigt arbeidet sig fremad, efter at have med egne Hænder udført al Slags fornødent Smedearbejde i en lille til eget Brug anrettet Smedie, hvor han tidlig og sildig, naar hans øvrige Arbejde gav ham en ledig Tid, kunde anvende Smedeprofessionen, som han havde lært, og efter desuden at have deeltaget i det øvrige Haandværkerarbejde ved Bygningernes Opførelse, har han nu efterhaanden

bragt det dertil, at han ved Siden af gode, af ham selv forarbejdede Agerdyrkningsredskaber har to gode unge og to gamle Heste til Benyttelse ved sit Aalsbrug og de af ham anlagte Bærker. Han, der alt tidligere med Besvær havde anlagt et Teglværk i Emmellev og opdyrket Kjør paa en Eiendom i Selfjær, har paa denne Maade atter, men i langt høiere Grad givet Bidnesbyrd om, hvad man ved Flid og Driftighed, ved Mod og Udholdenhed formaaer at udrette i Landbruget, han har gjort sine Standfællers Mistillid til Skamme og er blevet et gavnligt Exempel til Efterfølgelse. Allerede herved vil nu vistnok Boelsmand Jens Sørensen Allermænd baade have opmuntrende Løn for sig selv og øve god Indflydelse paa Andre; men vi ere dog overbeviste om, at en Belønning af det ansete Landhuusholdningselskab vilde paa den ene Side styrke ham i Fortsættelsen af hans kraftige og gavnlige Virksomhed og paa den anden Side vække større Opmærksomhed paa denne samt indgyde Flere Lust til at følge hans Exempel, og det er derfor, at vi tillade os anbefalende at henlede Selskabets Tanke paa ham.

Den 26de October 1851.

Med Ærbødighed

Niigaard i Ginnerup,
A. Pontoppidan.

Rimfœ Præstegaard,
J. Ransen.

I Sommeren 1847 folgte Jeg Jens Sørensen Allermænd den i Ansøgningen omtalte Jordlod paa 13 Skpr. 3 Fdr. Hartforn for 2600 Rddlr. Sedler,

med et Huus, som er hans opbyggede Gaard fraliggende.

Det forholder sig i Et og Alt, som i Ansøgningen anført. Da hans Eiendom grændser til min Mark, har jeg daglig været Vidne til hans Arbeidsomhed, Flid, Udholdenhed og Mod, ved Kjørets Rydning, Hedens Opdyrkning og Mergling, Bygningernes Opførelse ved Gaarden og Teglværket.

Saameget mere tillader Jeg mig at henlede det høie Landhuusholdnings-Selskabs Opmærksomhed paa hans Indsigt og Udholdenhed med at faae det anførte Arbeide udført i Krigsaarene, hvor den fornødne Assistance har været bekostelig og meget vanskelig at faae.

Skjervad, den 1 Novbr. 1851.

J. A. Neergaard.

I Forbindelse med Forestaaende optages Følgende af en fra Pastor Nansen i Rimsø senere modtaget Beretning.

Boelsmand Jens Sørensen Allermænd kom til Eiendommen i Efterhøst 1847; Veiret var barst, og der maatte først tænkes paa Opførelse af Bygninger. Medens han selv og Hustru maatte sove paa Gulvet i en Stue i Huset, hvor isøvrigt nogle Indsidderfamilier boede og Kreaturerne staae bundne om Natten til Buske, hvor der kunde findes bedst Ly for dem, blev der opført en Stuelænge og nogle Baase til Kreaturerne, og senere, samme Vinter, en Staldlænge; alt Kornet der-

imod maatte staae i Staf. En Tømmermand huggede Tømmeret og reiste det, men Eieren gjorde selv Muurarbeidet, tækkede og lagde det Meste af Loft og Gulv. Om Aftenen, naar man pleiede at gaae til Sengs, var han beskæftiget med at grave Steen af Marken, af hvilke en Deel benyttedes ved Bygninger, jævne Tuer og skjære Buste, og hans Kone, der i det Hele hjalp med ved Haandlangerarbeidet, Kjørsel og Kreaturrøgt, hentede imidlertid Muursteen. Det nødvendige Markarbeide blev ikke forsømt, men dog kunde der først fra Foraaret 1848 tages rigtig fat paa Jordens Dpdyrking, medens endnu samme Aar 16 Fag Huus byggedes og af Manden selv et Teglværk med Kalkbrænderi anlagdes, der kom i Drift 1849, efterat et større Uheld ved Anlægget var overvundet. Ved Dpdyrkingen brugtes i Begyndelsen meest Spade, Haffe og Hjulbør, senere tillige Plov, svenskt og sædvanlig Harve, og bleve alle Redskaber ligesom alle benyttede Jernsager forarbejdede af Manden selv. Paa Tider, naar Andre søgte Hvile, baade Morgen, Aften og Middag, var han beskæftiget med at jævne Grund i Marken eller ved Smedien, og med ufortrøden Flid anvendte han hvert ledigt Dieblif fra nødvendigt Arbeide saavel Vinter som Sommer. Vedblivende paa denne Viis, ikke ladende nogen Besvær standse sin udholdende Flid eller nogen Byrde betage sig Modet, har han i 4 Aar (der dog indbefatte den besværlige Krigstid) opdrevet hele den udyrkede Jord paa noget over 1 Tønde Land nær, og da det manglede ham paa Gjødning, nøiedes han i de nyopdyrkede Bange med to

Halme, Rug og Havre, ublagt med Kløver. Han har tillige efterhaanden merglet Alt hvad han har indtaget, og han har saaledes bragt det saavidt, at, medens han i det første Aar kun avlede 15 Traver Rug, 14 Traver Havre og 3 Læs Boghvede, har han ifjor høstet 37 Traver Rug, 60 Traver Byg, 50 Traver Havre, 7 Læs Urter, 2 Læs Biffer og 8 Læs Kløver, og medens han, da han kom til Eiendommen, kun saae sig istand til at holde 2 Stude og 2 Køer, har han nu en Besætning af 4 Heste, 11 Køer og Unghoveder og 20 Faar, alle godt fodrede.

Med denne Sags Behandling i Selskabets Agerdyrknings-Commission blev blandt andet yttret, at den nu saa almindelig udtalte Paastand, at til Overtagelsen af et Landbrug, være sig stort eller lidet, altid udføres en stor Driftskapital, bør søges modarbejdet, især for den yngre begyndende Landmands Skyld. Det er nemlig ikke sjældent seet, at den unge Begynder, som stolede for meget paa de Penge, han ved en Eiendoms Overtagelse havde til Raadighed, alt for let hengav sig til den Indbildning, at de ikke ville faae Ende og i alt Fald at de ved at offres paa Bedriften snart igjen ville indvindes med rigelige Renter, og imidlertid vænnede sig til en upassende Luxus i Heste, Seletoi, Nølsredskaber etc., hvorved han bragtes til Armod inden den paa Driften offrede Kapital indvandt, imedens man paa den anden Side stundom seer, at Andre, som overtage en større eller mindre Eiendom uden nogen eller dog kun en meget liden Driftskapital, ved

deres Flid, Snildhed, Dygtighed, personlige Anstren-
gelse og Nøisomhed, arbeide sig frem til Velstand.
Et mærkeligt Beviis herpaa afgiver det af Gaardmand
J. S. Allermænd fremstillede monsterværdige Exempel,
der særdeles fortjener at fremhæves da det viser hvor
saare Meget en begyndende Landmand selv med tomme
Hænder kan udrette ved utrættelig modig Driftighed
og da det saaledes afgiver et smukt faktisk Vidnesbyrd
om, at den temmelig udbredte fordærvelige Tro at in-
tet tør begyndes uden Kapital og at man ingen Vel
kan komme naar denne mangler, er ubesøiet.

Som et Agtelsestegn tilkjendte Landh. Selskabet
denne udmærket virksomme Bonde sit 2det Sølvbæger.

2.

I Erkjendelsen af det høie Landhuusholdningsfel-
skabs patriotiske Bestræbelser for at ophjælpe Agerbruget
og understøtte den ærlige og ufortrødne Stræben i
denne Retning, skal jeg tillade mig at henlede Sam-
mes Opmærksomhed paa en Mand i mit Sogn som
jeg troer ikke er uværdig dertil. Af Selskabets aar-
lige Beretninger har jeg seet, at særdeles mange Op-
muntringer og Understøttelser blive tildeelte saavel større
som mindre Hartkornsbrugere i Jylland, og det er
visseelig med fuld Føie, at saadant skeer i et Land hvor
saa stort et Jordareal henligger uden Nytte i Hebe,
Kjær, Mose etc., hvoraf idetmindste en meget betydelig
Deel er istand til at bringes under Pløven og godt
at lønne det Arbeide, der anvendes paa den. De
Strækninger af Betydenhed findes nu vel ikke her i

Sjælland og navnlig ikke i min Egn, paa hvilke slige Dydyrkningsbestræbelser kunne anvendes, men ikke desmindre er det Selskabet fuldkommen vel bekendt, at der her eksisterer andre Forhold, der ere ligesaa hæmmende for Agerbrugets Forbedring, og som altsaa lige saavel fortjene at holdes Die med.

I vor Tid er der talt og skrevet saameget om det Fordærvelige i Fæstevæsenet og om det trykkende Baand mellem Godseier og Fæstebonde; men hvad der i disse Klager og Besværinger er Sandt, kan efter min Overbeviisning med ligesaa stor Grund anvendes paa Forholdet mellem Bonde (Gaardmand) og Huusmand, selv om begge Parter ere Selveiere. Huusmanden, hvis ringe Ejendom ikke tillader ham at holde Hest og Vogn, skal i Regelen have alt sit Markarbeide udført ved Gaardmandens Hjælp, og denne maa han derfor ikke alene betale i meget dyre Domme, men derhos kan han først erholde den efter Bondens Leilighed: i Almindelighed paa ubeleilig Tid, hvorved Pløining, Saaning, Høst etc. meget ofte forrykkes. Jeg beder det ærede Selskab meget at tilgive, at jeg har vovet at fremsætte disse Bemærkninger; det er ingenlunde skeet i den Tanke dermed at sige noget Nyt, thi jeg kjender Selskabets hæderlige Bestræbelser ogsaa i denne Retning, og veed at Huusmandsstandens Emancipation har bevæget Samme til mange Dyoffrelser. Men jeg har troet at burde fremsætte dem som en Indledning til den Henstilling jeg agter at gjøre for en Mand her i Sognet, der netop ved disse Mo-

tiver blev bevæget til at gjøre det, hvorpaa jeg skal tillade mig at henlede Selskabets Opmærksomhed.

Huusmand og Bøver Lars Hansen i Sner-tinge er Fæster under Snertingegaard af 2 Tdr. Land, med Hartorn 1 Skpr. 3 Fdk. $1\frac{1}{8}$ Album, og har prøvet Bitterheden og Sandheden af ovenstaaende Bemærkninger, hvorfor han flere Aar tilbage begyndte med selv at bearbejde sin Jordlob med Spade, indtil han saae sig istand at lægge en Kalv til, og at opføde den foruden den Ko, hvoraf han allerede var i Besiddelse. Da han var kommen saavidt, vænnede han sine Køer til alt Slags Træarbejde for Plov, Harve, Rogn og Mergelkasse, og driver nu sin Jord fuldstændig paa denne Maade, uden at han har ladet sig anfægte af sine Standsfællers dumme Railleri og Latter, der ikke har været at undgaae paa en Egn, hvor Sligt ikke forhen er seet. Han har for lang Tid siden paabegyndt Mergling, først med Trillebør senere med Køerne, og har merglet omtrent $\frac{1}{2}$ Td. Land, men har nu maattet ophøre med dette Arbejde af Mangel paa Kraft til at fortsætte, da der lægges Beslag paa hans Tid for at skaffe sig og Familie det Nødvendige ved sin Bøv. Sin lille Jordlob har han deelt i 2 Dele, hvis Drift er saaledes: a) Billehavre, Byg, Gjødning til Kartofler, Rug med Kløver, Hvile 2 Aar. b) Byg, Runkelroer, Billehavre, Rug med Kløver, Hvile 2 Aar. Om Sommeren staldfodrer han med Billehavre, om Vinteren med Køer. En Svingsplov og Harve, passende for Køer, har han anskaffet sig, og hele hans Tanke er nu optaget af, hvorledes det skal

blive ham muligt at bekoste sig en lille Bogn, hvormed han aldeles vil have opnaaet den attraaede Uafhængighed. Endnu maa jeg tilføie, at den paa denne Egn saa overordentlig vigtige og bekostelige Tilberedning af Tørv har han ligeledes (under Latter og Spot) foretaget med sine Kæer, og vurderer deres Tjeneste ved dette Arbeide saare høit.

Efterat jeg nu saaledes har fremstillet disse Facta, der forekomme mig saare roesværdige for en fattig Mand, der ved Siden af disse Bestræbelser ved sine Hænders Gjerning maa sørge for Familiens Underholdning, tillader jeg mig ærbødigt at henlede det høie Selskabs Dymærksomhed paa denne Mand, henstillende iøvrigt til Sammes høiere Indsigt, hvorvidt Mandens Stræben maatte synes at fortjene Dymuntring eller ikke. Det er muligt at flige Anstrængelser ere for almindelige i andre Egne til at fortjene særegen Paaagtelse, men her paa Stedet og nærmeste Omegn staaer hans Exempel endnu aldeles isoleret, og fortjener forsaavidt idetmindste en anerkjendende Dmtale og er værdig til at komme til det ærede Selskabs Kundskab. Jeg hoslægger en Attest fra 2de hæderlige Mænd i samme By, og slutter med at erklære mig villig til at afgive enhver yderligere Dplysning, som Landhuusholdningssekskabet muligen kunde ønske.

Sverdborg Præstegaard pr. Bordingborg
den 24 Februar 1852.

Ærbødigt
Ludv. Edv. Rafjer.

Efter Begjering af Huusmand og Bæver Lars Hansen i Snertinge om at meddele ham Bidnesbyrd at han har brugt sine Køer som Træddyr, skulde vi herved tjenstligt meddele og bevidne, at vi flere Gange have seet at han har kjørt med sine Køer for en Bogn med Læs paa til Mølle, saavelsom ogsaa med Foderlæs, og ligeledes i Marken for Mergelbogn, hvilket alt har gaaet meget ordentlig til.

Ligeledes kunne vi ogsaa bevidne at han i flere Aar har bearbejdet den Størstedeel af sin dyrkede Jord med Spade, saavelsom ogsaa i den senere Tid ved Pløining med sine Køer, hvilke han i de sidste Aaringer bestandig haver fodret paa Stalden om Sommeren.

Snerting den 22 Februar 1852.

N. Christophersen,
Gaardmand og Amsraadsmedlem.

Hans Nielsen,
Huusmand.

Huusmand Lars Hansen bevilgedes af Selskabet en Dymuntringsgave af 15 Rbd.

3.

Til

det Kgl. Landh. Selskab.

Paa Brørup Mark her i Sognet boer der en Gaardmand, Søren Christensen med Hustru, Karen Marie Pedersdatter; han er 39 Aar, hun 32 Aar gammel, de have en Søn paa 12, en paa 9 og en Datter paa 7 Aar. Gaarden staaer for Hrtf. 1 Td. 3 Fdkr. 1 Alb. ny Matriful. Der er omtrent 40 Tdr. Agerjord, af Engen haves c. 14 Bønderlæs Høe aarlig.

I Aaret 1839 overtog Familien denne Eiendom; de forefandt der af Bygningen kun 3 Fag faldefærdigt Huus, og havde af Marken kun 7 Traver Korn i Alt i det første Aar.

Nu have de opbyggt en Gaard af 2 Længer Grundmuur, hver paa 11 Fag, og 2 Længer Bindingsværk, den ene paa 10, den anden paa 11 Fag. Alt Jorden er nu merglet paa $\frac{1}{2}$ Tønde Land nær.

Den aarlige Udsæd er: 3 Tdr. 6 Skpr. Rug.

6-7 Tdr. = — Byg.

10 Tdr. = — Havre.

Udbyttet heraf er almindeligt: 30 Traver Rug.

50-60 — Byg.

60-70 — Havre.

Der holdes 2 Heste, 6 Køer, 2 Kvier, 2 Kalve, 10 Beder.

I Marts 1847 blev Manden syg i det venstre Been, han laae i Sengen i 5 Fjerdingsaar, og har været halt efter den Tid, saa han ei fuldkomment kan gjøre en Mand's sædvanlige Gjerning.

Da han blev syg stod den sidste Længe under Bygning; den blev opført i rette Tid formedelst Konens Flid og Dygtighed. Hun havde ingen Hjælpere undtagen en Dreng, som var bleven konfirmeret til den herangaaende Vaaske, og dog passede hun Mark og Huus. Hun kjørte Gruset til Bygningen, hun har kjört al Mergelen paa Marken og sat den af der, hun har ploiet og saaet hvert Aar al Sæden. Saaledes har hun i Alt hjulpet paa Mandens Uffældighed. De have ingen faste Tjenestefolk, kun en Dagleier en

Gang imellem; Forældre og Børn gjøre det Alt. I dette Aar have de en Tærsker; før har den halte Mand og hans ældste Søn tærsket Alt. Jeg tilføier, at Gaarden er vel indrettet og vedligeholdt, og at dette Ægtepar er i alle Maader brave og rettskafne Folk.

Dog var det isærdeleshed Konen jeg vilde tillade mig at anbefale til det Kgl. Landhuusholdnings-selskabs gunstige Opmærksomhed. Det forekommer mig at jeg har hørt, at der under Krigen i Begyndelsen af dette Aarhundrede var Koner og Piger, som dyrkede Marken medens Mændene vare i Leding, og at nogle af hine bleve belønnede med Udmærkelse derfor af Regjeringen. Her finder maaskee noget Lignende Sted, idet at en brav Kone udfører det som Manden gjerne vilde, men ikke kan, udfører forsvarligt og godt saadan Gjerning, som ellers ikke fordres af Kvinden. Jeg har derfor tilladt mig at omtale hende for det høitærede Selskab, om dette mulig skulde finde hendes Virksomhed værdig til at hædres med en Udmærkelse, t. Ex. et Sølvbæger — saadant vilde naturligviis glæde hende særdeles meget.

Hylke ved Skanderborg, den 15 Marts 1852.

Underdanigst
P. C. Pedersen,
Sognepræst.

Gaardmand Søren Christensens stræbsomme og trofaste Hustru Karen Marie Pedersdatter tilkjendtes Selskabets 6te Sølvbæger.
